

**Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi
Derslerinin Temeli:**

Toplu Öğretim Sistemi

Prof. Dr. Erdoğan KAYA

2. Baskı





Prof. Dr. Erdoğan KAYA

Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Derslerinin Temeli: TOPLU ÖĞRETİM SİSTEMİ

ISBN 978-605-241-234-3

DOI 10.14527/9786052412343

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Mayıs 2018, Ankara

2. Baskı: Eylül 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türülüdür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara
(0312 341 36 67)

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 25931

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Prof. Dr. Erdoğan KAYA

1968 yılında Eskişehir’de doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini bu ilde, yüksek öğrenimini ise Ankara’da tamamlamıştır. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Coğrafya Öğretmenliği Programından 1989 yılında mezun olmuştur. Aynı yıl Tunceli’de Coğrafya öğretmenliğine başlayan Kaya, 10 yıl çeşitli iller ve MEB’na bağlı çeşitli okullarda görev yapmıştır. 1991 yılında İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye Coğrafyası programında yüksek lisansını tamamlamıştır. 1999 yılındaki sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim uygulamasından sonra yeniden yapılandırılan Eğitim Fakültelerinde İlköğretim Bölümüne bağlı Sosyal Bilgiler öğretmenliği programında öğretim görevlisi olarak görev yapmıştır. Bu programdaki Coğrafya derslerini okutan Kaya, eğitime ilişkin fark derslerini verdikten sonra 2006’da Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’ne bağlı olan Sınıf Öğretmenliği Programında Doktora eğitimini tamamlamıştır. 2006-2013 yılları arasında Yardımcı Doçent statüsünde görevini sürdüren Erdoğan Kaya, 2013’te Doçent olmuştur. 2020 yılında Profesör kadrosuna atanmıştır. Doktora eğitiminden sonra Coğrafyanın yanı sıra Sosyal Bilgiler eğitimine yönelik bazı dersleri de yürütmüştür. Ayrıca lisans dersleriyle birlikte halen yüksek lisans ve doktora derslerini de okutmaktadır. Kaya, 2016-2019 yılları arasında Sosyal Bilgiler Eğitimcileri Birliği Derneği Genel Sekreterliği görevini sürdürmüştür.

Liseler için Coğrafya öğretmeni olarak yetiştirilmesine karşın yıllarca ortaokul çocuklarına Sosyal Bilgiler eğitimi (Milli Coğrafya ve Milli Tarih) vermek durumunda kalması nedeniyle yaşamış olduğu zorluklar, ilk ve ortaokul çocuklarını anlama çabasına girmesine yol açmıştır. Böylece eğitimde çocuğa görelilik ve Sosyal Bilgiler dersinin tasarlanma nedenlerinin araştırılması, “toplular eğitimi” merkeze alan bu kitabın ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır. Kaya, öğrencileriyle birlikte halen Sosyal Bilgiler öğretim tasarımları ve denemeleri yaparak ilk ve ortaokul çocuklarının seviyelerine yönelik eğitim araştırmalarını sürdürmektedir. Evli ve iki çocuk babası olan Prof. Dr. Erdoğan Kaya, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

ÖN SÖZ

Çocukların mevcut eğitim sistemindeki sınav veya sonuca dayalı öğretimle mutsuz olduklarına ilişkin çeşitli bulgulara sahip birçok araştırma bulunmaktadır. Buna bir örnek de 2015 OECD öğrenci refahı araştırmasıdır. 2017’de yayınlanan araştırma raporuna göre OECD’ye üye 72 ülke içinde en mutsuz öğrenciler, Türkiye’de bulunmaktadır. Ayrıca bazen ilköğretim çocuklarının dahi stresten hastalanmalarına kadar varan rahatsızlıkların, medyada yer aldığına tanık olunmaktadır. Bunun nedenlerinden biri çocukların gelişimlerine uygun olmayan, kapasitelerini aşan ve çaresizlik yaşamalarına neden olan bir eğitime yönelmiş olmasıdır. Buna eğitim yerine öğütüm demek belki de daha uygun olabilir. Ayrıca mevcut eğitimin, pek de çocukların gelişim, ilgi ve çevrelerini dikkate aldığı söylenememektedir. Bu bağlamda çocuk gerçeğini, çocuğa görelilik ilkesini dikkate almayan eğitimin başarısız olmaya mahkum olduğu söylenebilir.

Türkiye’de güncel hayatta karşılaşılan eğitim sorunlarından bazıları, sorulara dönüştürülerek dile getirilebilir. Aslında bunlar, eğitim sorunlarına kafa yoran herkese sorulmak istenmektedir. Bu toplumun yetişkinleri dinlenirken hafta sonlarında ve erken saatlerde küçük çocuklar, neden özel ders veya kursa ulaşmak için otobüs duraklarında, servislerde, yollarda bulunmaktadır? Çocuklar neden 20-30 kg’lık çantaları taşımak zorunda bırakılmaktadırlar? Öğretmenler neden konuları yetiştirememekten şikayetçiler? Aileler neden çocuklarının çabasını yeterli görmemektedirler? Neden? Nedenlere verilecek pek çok yanıt bulunabilir. Ancak bunlardan birinin de çocuğa göre eğitim arayışı ve ilerlemeci eğitim felsefesinin ortaya çıkardığı toplu öğretim sisteminden uzaklaşılması olduğu söylenebilir. Bindiği gibi bilimler, ilk ve ortaokul çocuklarının gelişimlerine uygun olarak toplulaştırılarak Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi gibi birkaç dersin çatısı altında öğretilmektedirler. Böylece küçük çocuklara, az sayıda ders, öğretmen ve araç-gereç gibi öğelerle baş edebilme olanağı sağlanmıştır.

Toplu öğretime yönelik duyarsızlığın sadece ilk ve ortaöğretim seviyesinde kaldığını ileri sürmek haksızlık olur. Akademik yayınlar tarandığında Türkiye’de toplu öğretime geçildiği dönemlerdeki kadar konuya ilişkin araştırma ve yayın yapılmadığı, konunun canlı tutulmadığı, önemine dikkat çekilmediği söylenebilir. Böylece Milli Eğitim Bakanlığı, okul yöneticileri ve uygulayıcı konumundaki eğitimcilerin toplu öğretim sisteminden uzaklaşıldığı dönemlerde uyarılmadığı ileri sürülebilir. Ayrıca üniversitelerde toplu öğretim derslerinin öğretmenlerini yetiştiren programlarda (Sınıf, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi öğretmenliği) toplu öğretim sistemine ilişkin derslerin olmaması veya yeterince bulunmaması da dik-

kat çekmektedir. Böylece öğretmen adaylarının branşlarının toplu öğretim sisteminin bir ürünü olduğunu bilmeden mezun olduklarına tanık olunmaktadır. Bu bağlamda okullarda görev yapan toplu öğretim dersi öğretmenlerinin de çoğunlukla bunun farkında olmadıkları veya nasıl toplu öğretim yapıldığını bilmedikleri görülmektedir.

Toplu öğretim derslerinin alanyazındaki tanımlarına bakıldığında gerek sosyal gerekse fen bilimlerinin bütünleştirilmelerinden söz edildiği görülmekte ancak bunun nasıl yapıldığına ilişkin pek açıklamaya rastlanılamamaktadır. Ayrıca alan yazın tarandığında öğretimde bütünleştirme uygulamaları için en çok toplu öğretim ve toplulaştırma kavramlarının tercih edildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle “entegrasyon”, “bütünleştirme”, “bütünleşik” gibi kavramların yerine kitapta, “toplu öğretim” ve “toplulaştırma” kavramları daha çok kullanılmıştır. “Ayrık” sözcüğü ise tek bilim disiplini veya disiplinler öğretime yönelik eğitim için tercih edilmiştir.

Toplu öğretim dersleri bağlamında yaşanan önemli bir sorun da, ayrık programlar (Fizik, Tarih gibi) için yetiştirilmiş öğretmenler tarafından okutulmaya çalışılmalarıdır. Bunun temelinde, Türkiye’de öğretmen atamalarında yaşanan yanlışlıkların yattığı söylenebilir. Bu nedenle öğretmenliğin profesyonel bir meslek olduğuna ilişkin duyarlılıktaki zayıflık, derslerin kendileri için yetiştirilmiş öğretmenler tarafından okutulması gerektiği ilkesine de yansımaktadır. Ortaokullarda görev yapan bu öğretmenlerin, lise seviyesindeki gençlerin eğitimi için yetiştirilmiş olması da bu sorunun katlanarak artmasına yol açmaktadır.

Türkiye’de 12 yıllık zorunlu eğitime geçiş sürecinde “ilkokul 1. sınıfa başlama yaşı 5’mi? 5,5 mu? 7’mi olmalı? Beşinci sınıfları sınıf öğretmenleri mi? Branş öğretmenleri mi okutmalı?” gibi sorular, önemli tartışma konuları arasında yer almıştır. Aslında bu ve benzeri sorulara eğitim uzmanları, çeşitli araştırmalara dayalı kuramlarla yanıt vermeye çalışmışlardır. Bunlar arasında Piaget’in Bilişsel Gelişim Kuramı ve Gestalt psikologlarının çalışmaları sayılabilir. Bu kuramlara göre, çocukların gelişim seviyelerine ve öğrenme kapasitelerine uygun bir eğitim sürecinin yaşanması önemlidir. Çocukların kendilerine sunulan eğitim ve araç-gereçlerle baş etme güçleri bilinebilirse, eğitimde başarılı olma şansı artacaktır. Çocukların baş etme çabasına bir destek de Comenius, Herbart, Decroly ve Dewey gibi eğitimcilerin kuram ve uygulamalarına dayalı olarak geliştirilmiş olan “toplu öğretim sistemi”dir. Çocuklara sağladığı katkılar nedeniyle bazı eğitimciler tarafından bu sistemin, insanlığın önemli icatlarından biri olarak nitelendirildiğine tanık olunmuştur. Bunun sonucunda sosyal bilimlerden yapılan toplulaştırma çalışmalarıyla Sosyal Bilgiler, fen bilimlerinden yapılan toplulaştırılma çalışmalarıyla da Fen Bilgisi program ve dersleri ortaya çıkmıştır. Hatta daha küçük yaştaki çocuklar için sosyal ve fen bilimlerinin toplulaştırılmasıyla Hayat Bilgisi dersi oluşturulmuştur.

Bu kitap Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerini anlama çabasının bir ürünüdür. Sözü edilen derslerin nasıl oluşturulduğu araştırılırken çalışmanın yönü toplu öğretim sistemine doğru kaymıştır. Çünkü toplu öğretim sistemi anlaşılmadan Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerini anlamamanın yetersiz kalacağı anlaşılmıştır. Ayrıca bu sistemi anlamadan, mantığını kavramadan toplu öğretim derslerinin öğretmeni olmanın, ilk ve ortaokul çocuklarının gelişimine yönelik olarak yapılması planlanan öğretim için yeterli olmayacağı ileri sürülebilir. Hatta bu derslerin felsefi temellerine değinmeyen toplu öğretim sisteminin gerekleri ve ilkelerini dikkate almayan toplu öğretim derslerine yönelik araştırmaların bile eksik kalacağı söylenebilir.

Kitabın Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinin nasıl oluşturulduğunu anlamak isteyenler için bir başlangıç çalışması olması umulmaktadır. Bunu izleyen çalışmaların, sözü edilen derslere ilişkin örnek toplu öğretim tasarımları üzerine kurgulanması gerektiği düşünülmektedir. Bu anlamda Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Öğretmenliği mesleklerine yönelik metodolojik bir hizmet niteliği taşımaktadır. Ne yazık ki Eğitim Fakültelerindeki toplu öğretim derslerine yönelik öğretmen yetiştiren programlarda, bu sistemin öğrenilmesine yönelik yeterince eğitim verilmemektedir. Örneğin Sosyal Bilgiler gibi toplu öğretim derslerinin öğretmenliğindeki bazı öğretmen adaylarının son sınıfa gelmelerine karşın branşlarının nasıl, hangi mantık ve yöntemle oluşturulduğunu bilmediklerine tanık olunmaktadır. Bu bağlamda özellikle toplulaştırma ve toplu öğretim sisteminin anlaşılamadığı düşünülmektedir. Ayrıca bazı araştırmalar, öğretmen adayları ve hatta öğretmenlerce toplu öğretim derslerinin bir bilim-disiplin sanıldığını veya disiplin gibi açıklanmaya çalışıldığını göstermektedir. Bu da toplu öğretim mantığının anlaşılamadığının bir başka göstergesi sayılabilir. Kitabın yazılmasındaki temel gerekçe, toplu öğretim derslerinin öğretmenliğinde okumakta olan öğretmen adaylarının eksik görülen bu yanlarının kısmen de olsa telafisinin sağlanmasıdır. Ayrıca Türkiye’de toplu öğretim temelinde yapılan yayınlar da oldukça azdır.

Toplu öğretim derslerinin öğretmen adayları, branşlarını tanımak için öncelikle toplu öğretim sistemini tanımak zorundadırlar. Hatta toplulaştırma desenlerini öğrenmek, onlara uygun toplulaştırma üniteleri tasarlamak, sınırı olmayan bir tasarım dünyasına fırsat veren toplulaştırmadan belki de yeni desenler yaratmak için yararlanmalıdırlar. Toplu öğretim denemeleri sayesinde çocuk ve çevresi gerçeğinin farkına varmalıdırlar. Böylece toplumun sosyal dokusunu bile etkilediği söylenebilecek ilkokul ve ortaokullardaki ayrık, disiplinler, ezberci ve sınavcı eğitim sistemiyle mücadele eder hale gelmelidirler. Bu da ancak “çocuğa göre eğitim” ilkesini öne çıkaran esnek bir uygulama sistemi olan toplu öğretim sistemi ilkeleri-

ne duyarlılıkla gerçekleştirilebilir. Aslında yapmaları gereken, sadece branşlarının gereklerini yerine getirmektir. Bu bağlamda toplu öğretim sistemine yönelik bir eksiklik olduğu fark edilmiş olmakla birlikte kitabın bunu tamamen gidermek gibi bir iddiası yoktur. Ancak toplu öğretimi anlamaya çalışmak, bu öğretim sistemine ilişkin kafa yormak, sorgulamak, tartışmak ve eksikliği tamamlamak yönünde bir adım atmak düşüncesi bulunmaktadır. Önceki paragrafta da belirtildiği gibi aslında bu kitapla yapılmak istenen, uygulamada toplu öğretim sisteminden koparılmış gibi görünen “toplular derslerinin” aslı olan toplu öğretim sistemine döndürülmesini sağlamaktır. Bu konuda çalışanlarda bir farkındalık geliştirmektir. Böylece ayrıık veya disiplinler dersler gibi uygulanmaya çalışılarak çocuğa görelilik ilkesinden uzaklaştırılmış olduğu düşünülen toplu öğretim derslerinin, doğuş gerekçeleri olan çocuk dostu yapılarına geri döndürülmesine katkı getirmektedir.

Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinin temelleri araştırıldığında toplu öğretim sistemine ulaşılır. Bu nedenle kitapta Toplu Öğretim Sistemi, Eğitim Programlarında Toplulaştırma ve Toplu Öğretim dersleri adlarında çeşitli bölümlere yer verilmiştir. Toplu Öğretim Sistemi başlığı altında; toplu öğretimi gerektiren nedenlerden başlayarak sistemin tarihi gelişimi, felsefi temelleri, toplu öğretim yaklaşımları, toplulaştırma öğeleri ve toplu öğretim sisteminin özellikleri ele alınmıştır. Eğitim Programlarında Toplulaştırma bölümündeysen toplu öğretim programı desenleri ve toplu öğretim örneğine ne yer verilmiştir. Son bölüm olan Toplu Öğretim Dersleri başlığı altında; Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi dersleri irdelenmiştir. Ancak yukarıda da belirtildiği gibi kitabın bu haliyle yeterli olduğu öngörülmemekte özellikle öğretmen ve öğrencilerle örnek toplu öğretim tasarımı ve denemeleri yapılarak geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Kitabın yazımındaki esin kaynağımın, liseler için Coğrafya öğretmeni olarak yetiştirilmeme karşın yıllarca ortaokul çocuklarına Milli Coğrafya ve Milli Tarih (1986-1998) dersleri okutmamda zorlanmam ve üniversite kariyerimde Sosyal Bilgiler dersini anlamaya çalışmam olduğunu söyleyebilirim. Bu çabamı öğretmen, öğrenci ve akademisyenlerden oluşan hatta lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerime de yansıttıktan sonra birçok kişinin benzer bir çaba içerisinde olduğunu fark ettim. Halen bilimlerin, tek veya disiplinler bir ders olarak mı? yoksa toplulaştırılmış bir ders olarak mı? öğretilmesi gerektiğinin tartışıldığına tanıklık etmekteyim. Kitabın bu tartışmalara da katkı getirmesi beklenmektedir.

Kitabın hazırlanmasında eleştiri, okuma, düzeltme vb. işlerle desteklerini de gördüğüm başta Prof. Dr. Nazlı Gökçe, Yrd. Doç. Dr. Özlem Melek Erbil Kaya, Arş. Gör. Sercan Bursa ve Arş. Gör. Önder Eryılmaz olmak üzere toplu öğretim sistemi ve eğitimine emek vermiş tüm insanlara teşekkürü borç bilirim.

Kitabın Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği programlarındaki çalışmalara katkı getirmesi beklenmektedir. Özellikle Sosyal Bilgilerin Temelleri (Doğası), Özel Öğretim Yöntemleri, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Fen Bilgisi Öğretimi, Hayat Bilgisi Öğretimi, Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması gibi derslere destek sağlaması umulmaktadır. Ayrıca kitaptan ilkokul, ortaokul başta olmak üzere çeşitli eğitim kurumlarında da yararlanılabileceği düşünülmektedir. Bir başlangıç çalışması olduğu düşünülen bu kitabın, her türlü eleştiri ve katkıya açık olduğu belirtilmelidir. Böylece daha da geliştirilebileceği düşünülmektedir. Yararlı olması dileğiyle...

Erdoğan Kaya, 2018

NOT: Güncel kullanımda daha çok kabul görmesi ve son yıllarda adında yapılan sık değişiklikler nedeniyle kitapta Fen Bilimleri dersi (Fen ve Teknoloji) yerine Fen Bilgisi dersi adının kullanımı tercih edilmiştir. Ayrıca bu değişikliklere üniversitelerin de uymadığı Fen Bilgisi adının kullanımının sürdüğü görülmektedir. Toplu öğretim derslerinin adları çeşitli bilim çevrelerinde olduğu gibi kitapta da ayrıca ele alınmakta ve tartışılmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Prof. Dr. Erdoğan Kaya.....	iii
Ön Söz.....	v

GİRİŞ	1
--------------------	---

1. BÖLÜM: TOPLU ÖĞRETİM SİSTEMİ

1.1. Toplu Öğretimi Gerektiren Nedenler	11
1.2. Toplu Öğretimin Tarihi Gelişimi	40
1.3. Toplu Öğretim Sisteminin Felsefi Temelleri.....	52
1.4. Toplu Öğretim Yaklaşımları.....	60
1.5. Toplulaştırma Öğeleri ve Toplu Öğretim Sisteminin Özellikleri.....	74

2. BÖLÜM: EĞİTİM PROGRAMLARINDA TOPLULAŞTIRMA

2.1. Toplu Öğretim Programı Desenleri.....	93
--	----

3. BÖLÜM: TOPLU ÖĞRETİM DERSLERİ

3.1. Hayat Bilgisi Dersi.....	120
3.2. Sosyal Bilgiler Dersi	128
3.3. Fen Bilgisi Dersi	146

SONUÇ	159
--------------------	-----

KAYNAKÇA	183
-----------------------	-----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. İlkokullarda uygulanmış olan mihver ders ve etkilediği derslere bir örnek.....	38
Şekil 2. Türkiye’de toplu (yatay-dikey) ve ayırık (disipliner) öğretim uygulamaları	77
Şekil 3. Fogarty’nin tasarlamış olduğu toplu öğretim program desenleri.....	95
Şekil 4. Fogarty’nin tasarlamış olduğu tek disipline dayalı desenler	95
Şekil 5. Fogarty’nin tasarlamış olduğu çok disiplinli desenler	96
Şekil 6. Fogarty’nin tasarlamış olduğu öğrenen temelli desenler.....	98
Şekil 7. Drake’e göre çok disiplinli desen.....	102
Şekil 8. Drake’e göre disiplinlerarası desen.	104
Şekil 9. Drake’e göre disiplinlerüstü desen.	105
Şekil 10. Jensenius’un toplu öğretim programı desenleri.....	106
Şekil 11. Disiplinlerarası program deseni örneği	108
Şekil 12. Sosyal Bilgiler dersinin toplulaştırılarak oluşturulmasına kaynaklık eden bilim disiplinleri.	142
Şekil 13. Fen Bilgisi dersinin toplulaştırılarak oluşturulmasına kaynaklık eden bilim disiplinleri.	147

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1. Teknoloji sayesinde artan paylaşılan ve güncellenen bilgi	5
Görsel 2. Disiplin ve ortamları gövdede bütünleştiren toplu öğretim sistemi	10
Görsel 3. Bilgi patlaması.....	16
Görsel 4. Hayatı oyun olarak gören oyunla öğrenen çocuklar	21
Görsel 5. Çocukların ilgisini çeken bir kültür; Kızılderililer.	27
Görsel 6. Kalıcı öğrenme	29
Görsel 7. Amerikan İç Savaşı’nda kuzey ve güney bölgeler haritası	35
Görsel 8. J. A.Comenius.....	41
Görsel 9. Johann Friedrich Herbart	42
Görsel 10. Mustafa Satı Bey.....	43
Görsel 11. Mustafa Necati Uğural	45

Görsel 12. İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu.....	49
Görsel 13. Hayatı bir bütün olarak algılayan ve oyunları hayat olarak gören çocuklar.....	52
Görsel 14. Sınav baskısı	55
Görsel 15. John Dewey	63
Görsel 16. Çocuk gelişimi	86
Görsel 17. İçerik belirleme	87
Görsel 18. Fen Bilgisi kampındaki uygulamalarda teknolojiden yararlanan çocuklar.....	119
Görsel 19. Hayatın içinde, bakkalda çocuk.....	121
Görsel 20. Hayat Bilgisi dersi.....	124
Görsel 21. Sosyal Bilgiler dersi	130
Görsel 22. Nüfus kağıdı	140
Görsel 23. Maslow'a göre ihtiyaç hiyerarşisi	141
Görsel 24. Bir Fen Bilgisi dersi deneyi.....	149
Görsel 25. Almanya'da bir ilkokulun atölyesi.....	160
Görsel 26. Çocukların gelişimleri ve ilgileri	168
Görsel 27. Sınıfta öğretmen ve öğrencileri.....	175

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. Toplu öğretim yaklaşımlarının karşılaştırılması	69
Çizelge 2. Drake tarafından oluşturulan desenler.....	101
Çizelge 3. Çeşitli eğitimcilere ait olan toplu öğretim program desenleri.....	109

GİRİŞ

Toplumsal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın temel etkenlerinden biri olarak kabul edilen eğitimin genel amacı, bireylerin topluma sağlıklı bir biçimde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktır. Çevresinden etkilenerek gelişen eğitimin aynı zamanda çevresini de önemli ölçüde etkileyerek değiştirme kapasitesine sahip olduğu bilinmektedir. 21.yüzyıl eğitimi; öğrenmeyi öğrenme, esneklik, eleştirel düşünme, olayları geniş bir bakış açısıyla değerlendirebilme ve yaratıcı problem çözme yeterliliklerine sahip bireyler yetiştirmeyi gerektirmektedir. Bunun için öğretmenlere büyük sorumluluklar yüklenmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin sahip oldukları yeterliklerle kullandıkları yaklaşım, yöntem-tekni ve araç-gereçlerin çok önemli olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin bunlardan yararlanabilmeleri için de hizmetiçi eğitim almaları gerekmektedir (Aybek, 2011, s.354).

Okullarda yaygın olarak uygulanan öğretim sistemlerini temelde ikiye ayırmak mümkündür. Bunlar ayrık ve toplu öğretim sistemleridir. Türkiye alanyazınında bütünleşik, bütünleştirilmiş ve toplulaştırılmış gibi çeşitli adlarla toplu öğretim sistemine vurgu yapıldığı görülmektedir (Boyras, 2015, s.4). 20. yüzyılda olduğu gibi 21. yüzyıl başında da çocuğa göre eğitim ilkesiyle önem kazanan toplu öğretim sistemi hakkında öğretmenlerin bilinçli bir biçimde yetiştirilmeleri gerekir. Bunun için öncelikle Sınıf, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi öğretmenleri bu sisteme hakim olmalıdır. Çünkü bu dersler ve meslekler, toplu öğretim sisteminin birer ürünü olarak ortaya çıkmışlardır. Ancak ne yazık ki ilgili branşların öğretmen yetiştirme programları incelendiğinde, bu sistemin öğrenilmesine yetecek seviyede ders veya içeriklere sahip olmadıkları görülmektedir. Sonuç olarak ayrık öğretim yapmaya çalışan ve ne yazık ki karşısındaki öğrenci kitlesinin gelişim özelliklerine ilişkin farkındalığı zayıf bir öğretmen grubu ortaya çıkabilmektedir. Bu da gelişim ve güçlerinin üzerinde bir öğrenimle başatmaya çalışan ve çaresizlik yaşayan bir öğrenci kitlesinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.